

Helsinki Energy Challenge: „Chcieliśmy zrobić coś kreatywnego, co przyniosłoby korzyści innym miastom”

Wywiad z Janem Vapaavuori, burmistrzem Helsinek w latach 2017-2021.

Miasto Helsinki zorganizowało w okresie od lutego 2020 r. do marca 2021 r. międzynarodowy konkurs, który miał na celu znalezienie rozwiązań umożliwiających stopniowe wycofanie ogrzewania na węgiel i gaz do 2035 r. Jan Vapaavuori, ówczesny burmistrz Helsinek, dzieli się wnioskami wyciągniętymi w związku z tą inicjatywą noszącą nazwę „[Helsinki Energy Challenge](#)”.

photo: Jetro Stavén

Jakie były główne powody zorganizowania Helsinki Energy Challenge?

Jan Vapaavuori: „U źródeł tego projektu leżały dwie wizje. Po pierwsze, stanęliśmy przed trudnym wyzwaniem i nie wiedzieliśmy, jak sobie z nim poradzić. Po drugie, chcieliśmy, aby inne miasta skorzystały z naszych działań.

Helsinki zobowiązały się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2035 roku. Obecnie ponad 50% emisji w mieście pochodzi z instalacji ogrzewania i chłodzenia. Ponadto od 2029 roku w Finlandii będzie obowiązywał zakaz spalania węgla w celu produkcji energii. W chwili obecnej mamy dwie elektrociepłownie węglowe, które zasilają miejską sieć ciepłowniczą i chłodniczą. Jedna z nich zostanie zamknięta w 2023 roku, ale w przypadku drugiej nie mieliśmy alternatywy w postaci odnawialnych źródeł energii. Moglibyśmy zdecydować się na wykorzystanie biomasy zamiast węgla, co jest powszechnym działaniem. Ale nie uważam spalania biomasy na dużą skalę za zrównoważone rozwiązanie. Tak więc, po wykluczeniu biomasy, nie mieliśmy jasnej odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób możemy wyeliminować węgiel z sieci ciepłowniczej i chłodniczej.

Ponadto chcemy być miastem przodującym i chcieliśmy zrobić coś kreatywnego, co przyniosłoby korzyści innym miastom, więc zaprosiliśmy resztę świata do pomocy w rozwiązaniu problemu. Od początku było jasne, że niektóre pomysły zaproponowane przez uczestników konkursu mogą być istotne dla innych miast. Filozofia Helsinek polega nie tylko na uczynieniu samego miasta neutralnym dla klimatu, ale także na przyczynieniu się do wysiłków reszty świata, aby uczynić to samo.

Zainspirował nas Nowy Jork, który już od jakiegoś czasu organizuje tego typu konkursy, które nazywają MoonShot Challenges.

Co było najważniejszym wnioskiem dla pana?

Nauczyłem się, że posiadanie przez miasto 100% udziałów w spółce energetycznej nie wystarczy, i trzeba też ściśle z nią współpracować, aby możliwe było odegranie większej roli w eliminowaniu największych wyzwań ludzkości w dzisiejszym świecie. Nie można zlecić spółce rozwiązania problemu dekarbonizacji systemu ciepłowniczego, nawet jeśli jest się jej właścicielem w 100%. Dekarbonizacja ogrzewania i chłodzenia nie jest jedynie problemem technicznym.

Kolejną nauką jest to, że trzeba stworzyć koncepcję, która jest możliwie jak najbardziej elastyczna. Nauczyliśmy się, że postęp techniczny ma miejsce każdego dnia. Powinniśmy starać się stworzyć system, w którym nie zamykamy się w ramach konkretnych rozwiązań, gdyż dwa lata później będą one przestarzałe. Musimy stworzyć ekosystem, który będzie elastyczny i przystosowany do nowych technologii w przyszłości.

Wskazówki dotyczące udanego rozwiązywania trudności energetycznych

Laura Uuttu-Deschryvere, dyrektorka projektu Helsinki Energy Challenge oraz Kaisa-Reeta Koskinen, dyrektorka projektu Carbon Neutral Helsinki, dzielą się uwagami na temat organizacji konkursu. Są to przydatne wskazówki pozwalające replikować taki konkurs w innym mieście!

Konkurs Helsinki Energy Challenge został zorganizowany w dwóch etapach: etap otwartych zgłoszeń, w którym miasto otrzymało 232 zgłoszenia z 35 krajów, a następnie faza współtworzenia z dziesięcioma zespołami, które znalazły się na krótkiej liście. W

pierwszym etapie uczestnicy musieli przekonać jury w krótkiej notatce wyjaśniającej, że ich pomysły zapewniają możliwość rozwiązania problemu i że ich zespół jest w stanie wziąć udział w drugim etapie. Na etapie współtworzenia miasto dostarczyło dodatkowe informacje na temat swojej sieci ciepłowniczej i chłodniczej, dzięki czemu finaliści mogli zaproponować szczegółowy plan generalny umożliwiający osiągnięcie miejskiego celu w zakresie dekarbonizacji. Istnieją cztery czynniki, które mogą przyczynić się do sukcesu konkursu.

1. Otwarty charakter

Miasto Helsinki nie szukało konkretnych rozwiązań technicznych, ale kompleksowych planów, integrujących innowacje i myślenie systemowe w celu rozwiązywania problemów. Tym samym nie zostały określone żadne ograniczenia w zakresie proponowanych rozwiązań. Ze względu na ogromną różnorodność nadesłanych propozycji (od aukcji na czyste ogrzewanie po rozwiązania przestrzenne pozwalające na wykorzystanie energii wiatru słonecznego) ich ocena stanowiła nie lada wyzwanie. Zastosowanie różnych kategorii mogło uprościć dokonanie wyboru finalistów, ale także ukierunkować propozycje uczestników.

2. Zorganizowanie się i przygotowanie na dwukierunkowe zdobywanie wiedzy

Biorąc pod uwagę różnorodność i znaczną liczbę otrzymanych zgłoszeń, ich ocena wymagała sporego nakładu pracy oraz mobilizacji ekspertów z różnych dziedzin. Dlatego dostępność osób o największym znaczeniu w mieście i lokalnych interesariuszy była kluczowa dla powodzenia wyzwania. Podczas drugiego etapu zespoły finalistów miały okazję spotkać się z liderami politycznymi, ekspertami z miasta oraz przedstawicielami helsińskiej firmy energetycznej. Pozwoliło im to lepiej zrozumieć potrzeby i przeszkody, z jakimi boryka się miasto, a jego przedstawiciele mogli odpowiedzieć na wyzwania stawiane przez innowatorów, co zwiększyło rywalizację między uczestnikami.

3. Jasne określenie potrzeb

Helsinki określiły siedem kryteriów oceny planów generalnych zaproponowanych przez finalistów: wpływ na klimat, wpływ na zasoby naturalne, koszty, harmonogram realizacji, wykonalność, niezawodność i bezpieczeństwo dostaw oraz moc cieplna. Zmusiło to innowatorów do wzięcia pod uwagę różnych aspektów wyzwań, przed jakimi stoi miasto. Helsinki przygotowały również dla finalistów zestaw danych, a także założenia przewodnie dotyczące np. zapotrzebowania budynków na energię w przyszłości. Wszystkie zespoły działały więc w oparciu o te same ramy. Konieczne było

także poczynienie pewnych założeń ze względu na poufność niektórych danych lub fakt, że miasto nie miało odpowiedzi na wszystkie pytania finalistów.

4. Udział międzynarodowych i interdyscyplinarnych zespołów

Helsinki zaprosiły do udziału w tym wyzwaniu ludzi z całego świata: zgłosiły się zespoły z ponad 35 krajów. Osoby spoza środowiska lokalnego i krajowego były w stanie zaproponować nieszablonowe pomysły — pomogło to uzyskać nową wiedzę i uniknąć efektu fiksacji (uwięzienia w jednej kategorii rozwiązań). Miasto wybrało również międzynarodowe jury złożone z wybitnych ekspertów, które oceniło dziesięć propozycji finalistów i wybrało te nagrodzone.

[Zapraszamy do obejrzenia nagrania z webinarium, aby dowiedzieć się więcej o tym, czego miasto nauczyło się dzięki temu wyjątkowemu doświadczeniu.](#)